

Geheven successierecht vormt aftrekpost ex art 3.108 Wet IB 2001 bij afkoop kapitaalverzekering

LJN: BZ6601, Rechtbank Haarlem , AWB 12/227

Datum uitspraak:
05-04-2013

Datum publicatie:
09-04-2013

Rechtsgebied:
Belasting

Soort procedure:
Eerste aanleg - meervoudig

Inhoudsindicatie:

De rechtbank is op basis van de wetshistorie van oordeel dat het geheven successierecht kwalificeert als aftrekbare kosten in de zin van artikel 3.108 van de Wet IB 2001. In het geval de erflater bij leven er voor had gekozen om de kapitaalverzekering af te kopen, zou de over de opbrengst van die kapitaalverzekering te betalen inkomstenbelasting in de boedel ook aftrekbaar zijn geweest.

Uitspraak

RECHTBANK NOORD-HOLLAND

Zittingsplaats Haarlem

Bestuursrecht

Zaaknummer: AWB 12/227

Uitspraakdatum: 5 april 2013

Uitspraak in het geding tussen

[X], wonende te [Z], eiseres,
gemachtigde: [A],

en

de inspecteur van de Belastingdienst/[P], verweerder.

1. Ontstaan en loop van het geding

1.1. Verweerder heeft aan eiseres voor het jaar 2009 een aanslag (aanslagnummer [#] en met dagtekening 17 juni 2011) inkomstenbelasting en premie volksverzekeringen (hierna: ib/pvv) opgelegd, berekend naar een belastbaar inkomen uit werk en woning van € 226.490 en een belastbaar inkomen uit sparen en beleggen van € 10.488. Daarbij is bij afzonderlijke beschikking een bedrag van € 4.745 aan heffingsrente in rekening gebracht.

1.2. Verweerder heeft bij uitspraak op bezwaar van 19 december 2011 de aanslag en de beschikking heffingsrente gehandhaafd.

1.3. Eiseres heeft daartegen beroep ingesteld. Verweerder heeft op de zaak betrekking hebbende stukken overgelegd en een verweerschrift ingediend.

1.4. Het onderzoek ter zitting heeft plaatsgevonden op 22 januari 2013. Eiseres is daar verschenen bij haar gemachtigde. Namens verweerder is verschenen J.G.A. de Rooter, bijgestaan door [C].

2. Tussen partijen vaststaande feiten

2.1. Eiseres is enig erfgenaam van haar broer [B] (hierna: de broer). De broer is overleden op 23 februari 2009.

2.2. Na het overlijden van de broer kwam tot uitkering een kapitaalverzekering met lijfrenteclausule. De uitkering is niet aangewend voor de aankoop van een lijfrente. De uitkering ineens bedroeg € 186.337,94, welk bedrag eiseres op 30 juli 2009 op haar bankrekening heeft ontvangen.

2.3. In 2009 is op basis van de successieaangifte ten name van eiseres een voorlopige aanslag successierecht vastgesteld ten bedrage van € 340.608. Rekening houdende met de uitkering – een fictieve verkrijging volgens artikel 13 van de Successiewet 1956 – is daarbij uitgegaan van een verkrijging voor het successierecht ten bedrage van € 775.108.

2.4. Ter zake van de uitkering is – na bezwaar – voor de aanslag successierecht nog rekening gehouden met een aftrek van latent verschuldigde inkomstenbelasting. De aftrek bedroeg afgerond € 55.902 (30% van € 186.337) zodat de belaste verkrijging is vastgesteld op een bedrag van € 719.206; in verband hiermee is de definitieve aanslag successierecht verminderd met 48% van € 55.902 is € 26.833. De aanslag successierecht is dan ook vastgesteld op € 313.775 (€ 340.608 minus € 26.833).

3. Geschil

3.1. In geschil is het antwoord op de vraag of het over de uitkering geheven successierecht kwalificeert als aftrekbare kosten in de zin van artikel 3.108 van de Wet IB 2001.

3.2. Eiseres is van mening dat de geheven successierechten aftrekbare kosten vormen. Eiseres concludeert tot gegrondverklaring van het beroep, vernietiging van de uitspraak op bezwaar en vermindering van de belastingaanslag.

3.3. Verweerder is het tegenovergestelde van mening. Verweerder concludeert tot ongegrondverklaring van het beroep.

4. Beoordeling van het geschil

4.1. Eiseres heeft op de expiratedatum de uitkering niet aangewend voor de aankoop van een lijfrente. Niet in geschil is dat dit moet worden aangemerkt als een afkoop van de kapitaalverzekering en dat de als afkoopsom aangemerkte uitkering ineens is belast als inkomsten uit periodieke uitkeringen.

4.2. Artikel 3.108 van de Wet IB 2001 luidt - voorzover hier van belang - als volgt.

“Aftrekbare kosten van uitkeringen en verstrekkingen zijn de daarop drukkende kosten voorzover zij zijn gemaakt tot verwerving, inning en behoud van die uitkeringen en verstrekkingen.”

4.3. De Memorie van Toelichting, Kamerstukken II, 1998-1999, 26 727, nr. 3, blz. 143 luidt op dit artikel:

“Artikel 3.5.9 (rechtbank: later vernummerd tot het huidige artikel 3.108) is ontleend aan artikel 35, eerste lid, Wet op de inkomstenbelasting 1964. Gelet op het specifieke karakter van de kosten van de uitkeringen – te denken valt aan (advocaat)kosten gemaakt tot behoud of verhoging van alimentatieuitkeringen – is het niet noodzakelijk geoordeeld het in artikel 35, eerste lid, tweede volzin, opgenomen meer algemeen werkend vergelijkingscriterium over te nemen in artikel 3.5.9.”

4.4. In de Memorie van Antwoord, Kamerstukken II 1962-1963, 5380, nr. 19, blz. 6 wordt met betrekking tot artikel 35, eerste lid, van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 (Wet IB 1964) het volgende gezegd over de samenloop van inkomstenbelasting en successierecht:

“Verscheidene leden hebben gewezen op de naar hun oordeel onbevredigende toestand dat niet vorderbare en inbare opbrengsten als postume inkomsten bij de erfgenamen belastbaar zijn voor de inkomstenbelasting en tevens als bestanddeel van de nalatenschap worden getroffen met successierecht, zonder dat daarbij de door de erfgenamen te betalen inkomstenbelasting als schuld in mindering kan worden gebracht. Naar de mening van de ondergetekenden doen deze leden bij hun stelling dat ten aanzien van nog niet vorderbare inkomsten aldus dubbele heffing optreedt, geen recht wedervaren aan de vrijstelling van artikel 32, onder 9° (rechtbank: thans onder 10), van de Successiewet 1956. Krachtens deze bepaling immers is van het recht van successie vrijgesteld hetgeen wordt verkregen aan nog niet vorderbare termijnen van renten, van uitkeringen, van bezoldigingen en van andere inkomsten. Voor inkomsten die onder deze bepalingen vallen kan zich derhalve de gewraakte dubbele heffing niet voordoen. Met betrekking tot de gevallen waarin de vrijstelling van artikel 32, onder 9°, van de Successiewet 1956 geen toepassing kan vinden omdat niet van een ten sterfdage nog lopende termijn van inkomsten kan worden gesproken, wijzen de ondergetekenden op de aftrekbaarheid van het over een dergelijke bate betaalde successierecht als kosten tot verwerving, drukkende op de later aan de erfgenamen toevoeiende inkomsten. In deze gevallen staat derhalve tegenover de door de leden gereleveerde aftrekbaarheid van de verschuldigde inkomstenbelasting in de boedel van de erflater, indien de opbrengst nog voor het overlijden vorderbaar en inbaar zou zijn geworden, de aftrekbaarheid van het successierecht voor de inkomstenbelasting van de erfgenamen. De ondergetekenden zijn dan ook van oordeel dat de thans bestaande toestand, waarin zich voor het overgrote deel van de bij een overlijden niet vorderbare opbrengsten geen samenloop van successierecht en inkomstenbelasting voordoet en voor het overige het betaalde successierecht in aftrek kan komen op de met de inkomstenbelasting te belasten bate, bevredigend is. Aanleiding in die toestand wijziging te brengen achten zij dan ook niet aanwezig.”

4.5. Uit de in 4.3 weergegeven toelichting met betrekking tot artikel 3.108 van de Wet IB 2001 volgt dat de wetgever, voor zover het gaat over de aftrekbaarheid van kosten van uitkeringen en verstrekkingen, geen wijziging heeft beoogd ten opzichte van artikel 35 van de Wet IB 1964. Niet in geschil is dat de onderhavige uitkering niet kan worden aangemerkt als ten sterfdage nog niet vorderbare termijnen van renten, van uitkeringen, van bezoldigingen en van andere inkomsten, zodat de in de parlementaire geschiedenis genoemde vrijstelling van artikel 32, onder 10, van de Successiewet 1956 niet van toepassing is. Met betrekking tot de gevallen waarin deze vrijstelling geen toepassing kan vinden omdat niet van een ten sterfdage nog lopende termijn van inkomsten kan worden gesproken, heeft de wetgever uitdrukkelijk gewezen op de aftrekbaarheid van het over een dergelijke bate betaalde successierecht als kosten tot verwerving, drukkende op de later aan de erfgenamen toevoeiende inkomsten. In deze gevallen staat volgens de wetgever tegenover de aftrekbaarheid van de verschuldigde inkomstenbelasting in de boedel van de erflater, indien de opbrengst nog voor het overlijden vorderbaar en inbaar zou zijn geworden, de aftrekbaarheid van het successierecht voor de inkomstenbelasting van de erfgenamen.

4.6. De rechtbank is op basis van de weergegeven wetshistorie van oordeel dat het geheven successierecht kwalificeert als aftrekbare kosten in de zin van artikel 3.108 van de Wet IB 2001. In het geval de erflater bij leven er voor had gekozen om de kapitaalverzekering af te kopen, zou de over de opbrengst van die kapitaalverzekering te betalen inkomstenbelasting in de boedel aftrekbaar zijn geweest. Nu in het voorliggende geval de verschuldigde inkomstenbelasting niet aftrekbaar is in de boedel van de erflater, volgt volgens de wetgever de aftrekbaarheid van het successierecht voor de inkomstenbelasting van de erfgenaam (eiseres).

4.7. Verweerder heeft gewezen op de mogelijkheid dat op grond van het in 1981 ingevoerde artikel 20, vijfde lid, aanhef en onderdeel b, juncto zesde lid van de Successiewet 1956 latent verschuldigde inkomstenbelasting ter zake van termijnen van stamrechten in aftrek wordt gebracht op de successierechtelijke verkrijging. Voor de toepassing van artikel 20, vijfde en zesde lid, van de Successiewet 1956 dienen de aan een overeenkomst van kapitaalverzekering met lijfrenteclausule te ontleen rechten immers te worden behandeld als een stamrecht (HR 30 oktober 1991, nr. 27320, LJN: ZC4758, BNB 1991/364).

4.8. Van een stamrecht kan alleen sprake zijn voor zover de uitkering op de kapitaalverzekering wordt aangewend voor de aankoop van een lijfrente. Nu de onderhavige uitkering niet wordt aangewend voor de aankoop van een lijfrente, is sprake van een afkoop en is over de betreffende uitkering inkomstenbelasting

verschuldigd. De door verweerder aangehaalde wettelijke bepaling voorziet niet in samenloop van inkomstenbelasting en successierecht in een geval als hier aan de orde, zodat in zoverre de door de wetgever gewilde aftrekmogelijkheid overeind blijft en geen sprake kan zijn van een gewijzigde opvatting van de wetgever inzake het mitigeren van de samenloop van inkomstenbelasting en successierechten.

4.9. De minister van Financiën heeft in zijn besluit van 16 februari 2006, nr. CPP2005/2787M, met het oog op een redelijke wetstoepassing goedgekeurd dat voor het successierecht een inkomstenbelastinglatentie in aanmerking kan worden genomen bij afkoop van een stamrecht. In het besluit van 10 juni 2010, nr. DGB 2010/877M, heeft de minister met toepassing van de hardheidsclausule van artikel 63 van de Algemene wet inzake rijksbelastingen goedgekeurd dat voor het successierecht een inkomstenbelastinglatentie in aanmerking wordt genomen bij afkoop van een stamrecht. De rechtbank is van oordeel dat deze goedkeuringen van de minister niet rechtstreeks berusten op het bepaalde in het vijfde lid van artikel 20 van de Successiewet 1956. Nu het voorts gaat om uitlatingen van de minister in zijn hoedanigheid van uitvoerder en niet als medewetgever kan dit goedkeurend beleid eiseres niet worden tegengeworpen bij uitleg van het bepaalde in artikel 3.108 van de Wet IB 2001, zeker niet nu de in de uitvoerings sfeer in aanmerking genomen belastinglatentie slechts 30% van de waarde van het stamrecht bedraagt en niet gelijk kan worden gesteld met het over de uitkering geheven successierecht.

4.10. Anders dan verweerder ziet de rechtbank noch in de tekst van het bepaalde in artikel 3.108 van de Wet IB 2001 noch in het arrest van de Hoge Raad van 14 juli 2000 (nr. 35.235, LJN: AA6521) een beletsel voor het toestaan van de onderhavige aftrek. Genoemd arrest betreft een geheel andere situatie dan de onderhavige, namelijk de situatie waarin ten gevolge van overlijden een vruchtgebruik was ontstaan. De betaling van successierecht is daarbij aangemerkt als kosten ter zake van de verkrijging van het recht van vruchtgebruik en niet als een tegenprestatie voor de ingevolge dat recht te genieten inkomsten. Zoals in rechtsoverweging 3.4 van dat arrest onder verwijzing naar de hierboven weergegeven parlementaire geschiedenis is uiteengezet, kan op wettelijke gronden het successierecht als een op inkomsten drukkende last in aanmerking worden genomen in de situatie waarin de na de sterfdatum door de verkrijger genoten inkomsten – niet zijnde ten sterfdage lopende termijnen – aan een ten sterfdage reeds verstreken periode moeten worden toegerekend.

4.11. De ter zake van de afkoop van het stamrecht genoten uitkering moet in casu worden toegerekend aan de ten sterfdage verstreken periode, want de onderhavige kapitaalverzekering is in die periode opgebouwd door erflater en de daarop rustende latente inkomstenbelastingclaim kan aan die periode worden toegerekend. Genoemd arrest biedt derhalve steun aan de door eiseres bepleite aftrek van het geheven successierecht.

De omstandigheid dat de in de Wet IB 2001 geregelde aftrek alleen ziet op kosten en niet – zoals in genoemd artikel 35 van de Wet IB 1964 – tevens op lasten, brengt de rechtbank niet tot een ander oordeel nu niet is gebleken dat de wetgever hiermee een inhoudelijke wijziging of inperking van de reikwijdte van de aftrekmogelijkheden op het oog heeft gehad.

4.12. Het voorgaande leidt tot de conclusie dat het beroep tegen de aanslag ib/pvv gegrond is. Ter zitting zijn partijen overeengekomen dat het over de uitkering geheven successierecht dient te worden berekend op basis van het gemiddelde tarief ter zake van de gehele verkrijging. Aldus berekend is over de uitkering geheven een bedrag aan successierecht van € 56.906 ($€ 186.337 * 70% * 313.775/719.206$). Zo het over de uitkering geheven successierecht aftrekbaar moet worden geacht, zijn partijen het erover eens dat dit bedrag in aftrek kan worden gebracht op het belastbaar inkomen uit werk en woning van eiser. De rechtbank zal partijen in deze berekening volgen. Het belastbaar inkomen uit werk en woning dient derhalve als volgt te worden vastgesteld:

Vastgesteld in aanslag	€ 226.490
Aftrek	€ 56.906 -/-
	€ 169.584

4.13. Aangezien uit hetgeen hiervoor is overwogen volgt dat de aanslag ib/pvv moet worden verlaagd, slaagt ook het beroep voor zover betrekking hebbend op de beschikking heffingsrente over dit jaar. De rechtbank zal de beschikking dienovereenkomstig aanpassen.

5. Proceskosten

De rechtbank ziet aanleiding verweerder te veroordelen in de kosten die eiseres in verband met de behandeling van het beroep redelijkerwijs heeft moeten maken. Deze kosten zijn op de voet van het Besluit proceskosten bestuursrecht voor de door een derde beroepsmatig verleende rechtsbijstand vastgesteld op € 944 (1 punt voor het indienen van het beroepschrift, 1 punt voor het verschijnen ter zitting met een waarde per punt van € 472 en een wegingsfactor 1). Andere kosten zijn gesteld noch gebleken.

6. Beslissing

De rechtbank:

- verklaart het beroep gegrond;
- vernietigt de uitspraak op bezwaar;
- vermindert de belastingaanslag tot een berekend naar een belastbaar inkomen uit werk en woning van € 169.584 en een belastbaar inkomen uit sparen en beleggen van € 10.488;
- vermindert de beschikking heffingsrente dienovereenkomstig;
- bepaalt dat deze uitspraak in de plaats treedt van het vernietigde besluit;
- veroordeelt verweerder in de proceskosten van eiseres ten bedrage van € 944;
- gelast dat verweerder het door eiseres betaalde griffierecht van € 41 vergoedt.

Deze uitspraak is gedaan door mr. A.A. Fase, voorzitter, mr. T.A. de Hek en mr. S.K.A. Efstratiades, rechters, in tegenwoordigheid van mr. J. de Jong, griffier. De beslissing is in het openbaar uitgesproken op 5 april 2013.